

Fagetik

Værktøjskasse

- **Case**
- **Dialogkort**
- **Folder**
- **Det fagetiske hjul**

En case

Formålet med casen er at vise, hvordan et medlem eller en gruppe af medlemmer kan bruge fagetikken til at overveje hvilke fagetiske værdier, der har betydning i arbejdet. Casen kan bruges af medlemmer, TR'er, afdelinger og HK Kommunals sekretariat for at få indblik i, hvordan fagetikken bruges i forhold til et fagetisk dilemma. Fremover er der behov for flere cases inden for de enkelte fagområder.

Case 1. Fair behandling trods bedrageri?

En borger har fået et stort tilbagebetalingskrav pga. bedrageri. Borgeren ringer til kommunen, er utilfreds og har svært ved at forstå afgørelsen, som han har fået. Borgeren kommer med begrundelser og giver oplysninger, der måske betyder, at borgeren kan pålægges et endnu større tilbagebetalingskrav.

Palle, som er sagsbehandler, taler med borgeren og overvejer bagefter, hvad han skal gøre.

Afgørelsen er i princippet truffet, men nu foreligger der nye oplysninger, som borgeren har givet i vrede over afgørelsen. Palle ved ikke om oplysningerne er korrekte og om de kan danne grundlag for en ændring af afgørelsen. Spørgsmålet er også, om det er fair at bruge oplysninger, der er afgivet på disse vilkår?

Fagetikken som referenceramme

Palle ser på fagetikkens værdier. Værdien om at efterleve love og aftaler kan Palle naturligvis godt skrive under på. Og afgørelsen, som borgeren har modtaget er truffet på baggrund af sygedagpengeloven. Ud fra den værdi er det vigtigt at overveje, hvordan han kan bruge de nye oplysninger.

Fagetikkens værdi om det enkelte menneskes værdighed og om at behandle borgeren fair og retfærdigt giver Palle ord for det, der får ham til at stoppe op og tænke efter. Sagen er jo, at borgeren ikke har styr på sygedagpengeloves regler. Borgeren forstår ikke afgørelsen og ved ikke, at de nye oplysninger, hvis de er rigtige, kan øge tilbagebetalingskravet og gøre hans økonomiske situation endnu værre. Er det så fair at bruge oplysninger, der er afgivet på disse vilkår?

Fagetikken giver Palle indblik i, hvorfor det er en svær beslutning. Han vil efterleve loven, det er helt afgørende i hans job. Det svære er, at det har omkostninger i forhold til andre af hans fagetiske værdier om at behandle borgere fair og retfærdigt.

Det er to fagetiske værdier, der støder sammen.

Dialog med kolleger

Palle beslutter sig for at spørge nogle af hans gode kolleger. Hvad er deres syn på det? Har de været ude for samme situation? Han vil tage fagetikken med de 4 fagetiske værdier med, så de sammen kan bruge den til at diskutere ud fra.

Dialogkort

Dialogkortet har til formål at skabe dialog om et fagetisk dilemma, der ikke ejes af en af dem, der deltager i dialogen. Dialogkortet kan bruges til at debattere forskellige forståelser af fagetiske værdier og hvilke ledetråde, der er relevante. Debatterne er med til at udvikle en fagetisk ansvarlig praksis.

Del fx dialogkortene ud på et medlemsmøde efter en kort præsentation af fagetikkens værdier. Lad medlemmer diskutere dialogkort i grupper.

Dialogkort 1

Troværdighed – om at holde sit løfte over for borgeren

Susanne tager imod telefon- og borgerhenvendelser. Hun oplever flere gange, at en anden kollega, ikke ringer tilbage på de henvendelser, som hun tager imod og lægger besked om til kollegaen. En dag møder en borger op. Han er godt sur på Susanne over ikke at være blevet ringet op af kollegaen.

Hvad ville du/I gøre i Susannes situation? I forhold til borgeren? I forhold til kollegaen?

Hvilke fagetiske værdier er vigtige?

Hvilke ledetråde er relevante?

Hvilke muligheder giver ledetrådene for at handle?

Etiske dilemmaer opstår, når der er flere løsninger på en situation afhængig af hvilke værdier, man vælger at følge.

Dialogkort 2

Hjælp eller retssikkerhed?

Alle borgere i kommunen har fået brev om at vælge læge enten i x eller y kommune. Hvis en borger vil have hjælp til lægeskift foregår det i Borgerservice ved personligt fremmøde. I dag er borgerservice lukket, men en kollega fra en anden afdeling hjælper til ved skranken.

Kollegaen tager imod en kvinde, som har 3 breve med om lægeskift; mandens, sønnens og hendes eget brev. Kollegaen har svært ved at kommunikere med kvinden på grund af sprogbarriere. Kvinden forstår ikke, at man skal møde personligt op og ønsker blot, at kollegaen hjælper hende med alle tre breve.

Hvad ville du/I gøre i samme situation?

Hvilke fagetiske værdier er vigtige?

Hvilke ledetråde er relevante?

Hvilke muligheder giver ledetrådene for at handle?

Etiske dilemmaer opstår, når der er flere løsninger på en situation afhængig af hvilke værdier, man vælger at følge.

Dialogkort 3

Fair behandling - trods bedrageri?

En borger har fået et stort tilbagebetalingskrav pga. bedrageri. Borgeren ringer, er utilfreds og har svært ved at forstå afgørelsen, som han har fået. Borgeren kommer med begrundelser og giver oplysninger, der måske betyder, at borgeren kan pålægges et endnu større tilbagebetalingskrav.

Palle, som er sagsbehandler, taler med borgeren og overvejer bagefter, hvad han skal gøre.

Afgørelsen er i princippet truffet, men nu foreligger der nye oplysninger, som borgeren har givet i vrede over afgørelsen. Palle ved ikke om oplysningerne er korrekte og om de kan danne grundlag for en ændring af afgørelsen. Spørgsmålet er også om det er fair at bruge oplysninger, der er afgivet på disse vilkår?

Hvad ville du/I gøre i Palles situation?

Hvilke fagetiske værdier er vigtige?

Hvilke ledetråde er relevante?

Hvilke muligheder giver ledetrådene for at handle?

Etiske dilemmaer opstår, når der er flere løsninger på en situation afhængig af hvilke værdier, man vælger at følge.

Dialogkort 4

Lov og ret – er der plads til barnets tarv?

Lise er sagsbehandler i familieafdelingen. Hun sidder med en svær sag. Et stærkt handicappet barn bliver hver dag kørt i taxa til og fra en specialskole i en anden kommune for at modtage undervisning, der især består af stimulering og træning. Det er lange køreture på 1,5 timer hver vej, hvor barnet bliver utilpas, utilfreds og ofte også syg. Moderen til barnet har tilbudt at undervise sit barn selv for at barnet kan undgå de lange køreture og få mere ud af træningen.

Lise synes det er en svær beslutning. Der er ingen tvivl om, at det vil være godt for barnet at undgå de lange køreturer. Det vil sikkert også hjælpe på læringen. Og muligvis vil Lise kunne lave en aftale, hvor hun imødekommer moderens forslag.

Det der gør sagen svær er, hvordan Lise skal fortælle moderen til det handicappede barn, hvis hun ikke kan finde en løsning inden for lovgivningens rammer. To fagetiske værdier, som har stor betydning for hende støder sammen her.

Hvad ville du/I gøre i Lises situation?

Hvilke fagetiske værdier er vigtige?

Hvilke ledetråde er relevante?

Hvilke muligheder giver ledetrådene for at handle?

Etiske dilemmaer opstår, når der er flere løsninger på en situation afhængig af hvilke værdier, man vælger at følge.

Dialogkort 5

Tavshedspligt

Pernille er lægesekretær på et hospital og har som sundhedsperson tavshedspligt over for patienter over 15 år. Pernille har lige talt med en forælder, der beder om oplysninger om sit barn - en pige over 15 år, som er patient, hvor Pernille arbejder. Pernille har fortalt forælderen, at det kan hun ikke på grund af sin tavshedspligt.

Pernille bliver overrasket over, at hun bagefter sidder og overvejer, om det ville være bedst for familien, hvis hun havde givet forælderen oplysninger. Skal hun sætte ord på sine tanker, så handler det om omsorg for patienten, som er under 18 år og endnu ikke myndig. Der er altså en anden værdi, der tager kampen op med hendes primære værdi om at efterleve loven. Kunne hun have fundet en anden løsning, der både tager højde for tavshedspligten og for hendes værdi om at handle med omsorg for patienten?

Hvad ville du/I gøre i Pernilles situation?

Hvilke fagetiske værdier er vigtige?

Hvilke ledetråde er relevante?

Hvilke muligheder giver ledetrådene for at handle?

Etiske dilemmaer opstår, når der er flere løsninger på en situation afhængig af hvilke værdier, man vælger at følge.

Dialogkort 6

Borgeres selvbestemmelse og fællesskabets interesser

Tove arbejder i et jobcenter. Hun arbejder på at få en sygemeldt borger i virksomhedspraktik. Borgeren har fortalt Tove, at den kommende arbejdsplads godt må vide, at hun har en depression, men den må ikke vide at hun også har en personlighedsforstyrrelse.

Tove anerkender fuldt ud borgerens behov for personlig integritet og vil gøre alt for at beskytte borgeren. Toves job er imidlertid også at skabe gode vilkår for borgeres virksomhedspraktik. Derfor er det også vigtigt at give virksomheden information om borgerens skånebehov. Det er virkelig et dilemma. Kan de to ting forenes?

Hvad ville du/I gøre i Toves situation?

Hvilke fagetiske værdier er vigtige?

Hvilke ledetråde er relevante?

Hvilke muligheder giver ledetrådene for at handle?

Etiske dilemmaer opstår, når der er flere løsninger på en situation afhængig af hvilke værdier, man vælger at følge.

Folder til indsamling af etiske dilemmaer

Folderen består af et eksempel på et etisk dilemma og nogle spørgsmål, der kan strukturere en beskrivelse af et etisk dilemma. Den er brugt til at indsamle dilemmaer i 2. halvår 2014. Kombineret med et minioplæg om fagetik, er det lykkedes at indsamle cirka 40 etiske dilemmaer, der har dannet baggrund for udviklingen af fagetikken, for case og dialogkort.

Folderen kan bruges på medlemsmøder efter en præsentation af fagetikkens værdier og debat om fagetiske dilemmaer ud fra dialogkortene.

Fair behandling - trods bedrageri?

Eksempel på et etisk dilemma:

En borger har fået et stort tilbagebetalingskrav pga. bedrageri. Borgeren ringer, er utilfreds og har svært ved at forstå afgørelsen, som han har fået.

Borgeren kommer med begrundelser og giver oplysninger, der måske betyder, at borgeren kan pålægges et endnu større tilbagebetalingskrav.

Palle, som er sagsbehandler, taler med borgeren og overvejer bagefter, hvad han skal gøre. Afgørelsen er i princippet truffet, men nu foreligger der nye oplysninger, som borgeren har givet i vrede over afgørelsen. Palle ved ikke om oplysningerne er korrekte og om de kan danne grundlag for en ændring af afgørelsen.

Spørgsmålet er også om det er fair at bruge oplysninger, der er afgivet på disse vilkår?

Hvad ville du/I gøre i Palles situation?

.....

Etiske dilemmaer opstår, når der er flere løsninger på en situation afhængig af hvilke værdier, man vælger at følge.

Har du oplevet en situation i dit job, hvor du stod i noget der kunne ligne et etisk dilemma?

Beskriv kort situationen og dilemmaet:

Beskriv kort de værdier du umiddelbart tror, der var på spil for dig:

Må vi kontakte dig? Så udfyld de tre felter

Navn _____

Telefonnummer _____

Mailadresse _____

Tak for hjælpen!

DET FAGETISKE HJUL

Det fagetiske hjul

Fagetikken består af 4 grundværdier. De fire værdier er:

- Det enkelte mennesket værdighed
- Lov, ret og aftaler
- Medbestemmelse
- Professionel integritet

For hver grundværdi er defineret principper, der uddyber, hvad de enkelte grundværdier betyder.

I det fagetiske hjul er principperne inddelt i tre kategorier: Pligter, konsekvenser og idealer. De tre begreber har rod i 3 måder at tænke etik på.

Pligter

Her peger vi på generelle medmenneskelige pligter. Vi vil

- respektere den enkelte persons valg i egne anliggender
- undgå at gøre skade på andre mennesker
- behandle mennesker fair og retfærdigt

Konsekvenser

Her peger vi på konsekvenser – det vi vil arbejde hen i mod. Vi vil

- fremme borgeres selvbestemmelse
- fremme borgeres rettigheder
- efterleve love og aftaler
- fremme kolleger og samarbejdspartneres medbestemmelse
- fremme det gode samarbejde på arbejdspladsen

Idealer

Her peger vi på faglige idealer, som vi vil arbejde ud fra. Vi vil handle med

- professionel integritet
- omsorg for borgeren
- etisk ansvarlighed

Hvordan bruger jeg/vi det fagetiske hjul?

Det fagetiske hjul kan bruges til at få indsigt i, hvorfor et fagetisk dilemma opstår. Dilemmaerne opstår, når vi bliver udfordret på vores fagetiske værdier. De støder sammen og peger på løsninger i forskellige retninger. Det er bare ikke altid vi ved hvilke værdier, der er i spil.

Det fagetiske hjul kan hjælpe dig/jer med at få indsigt i, hvad det er for værdier, der støder sammen og skaber dilemmaet. Gå de 11 principper systematisk igennem og vurder om det er nogle af disse principper, der er i spil i dit/jeres dilemma.

Brug det fagetiske hjul og principperne som inspiration til at se et konkret fagetisk dilemma fra mange vinkler og som et værktøj til at skabe refleksion og dialog om fagetiske dilemmaer og værdier og god fagetisk praksis.

De 11 principper - kort fortalt

Pligter

- **Respekt** en persons valg i egne anliggender forudsat det ikke skader andre.
- **Undgå at gøre skade** vil sige at undlade handlinger, der skader eller kan risikere at skade en person.
- **Behandle en person fair og retfærdigt** indebærer at give eller yde personen, hvad der tilkommer ham eller hende.

Konsekvenser

- **Fremme borgeres selvbestemmelse** vil sige at understøtte borgeren i at se handlemuligheder og træffe valg i eget liv.
- **Fremme borgeres rettigheder** vil sige at bruge og udvikle demokratiske, sociale og kulturelle rettigheder, der kan sikre borgere goder, tryghed og muligheden for et værdigt liv.
- **Efterleve love og aftaler** betyder at fortolkninger af love og aftaler er udgangspunktet for beslutninger og prioriteringer.
- **Fremme kolleger og samarbejdspartneres medbestemmelse** betyder at inddrage, dele viden og at være lydhør over for kolleger og samarbejdspartnere.
- **Fremme det gode samarbejde på arbejdspladsen** vil sige at arbejde med loyalitet for fællesskabets interesser.

Idealer

- **Handle med professionel integritet** vil sige, at der er sammenhæng mellem personens professionelle og faglige værdier og personens professionelle og faglige praksis i hverdagen.
- **Handle med omsorg for borgeren** betyder at værne om og fremme borgerens bedste interesse samt handle med indlevelse og medfølelse.
- **Handle med etisk ansvarlighed** vil sige at argumentere med etiske værdier og principper, når der skal tages beslutninger om etiske dilemmaer i hverdagen.